

הכנסת התשע-עשרה

יוזם: חבר הכנסת דוד אזולאי

פ/19/1643

הצעת חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון – סמכות שיפוט בהסכמה בעניין אזרחי), התשע"ג–2013

1. תיקון שם החוק
בחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) התשי"ג–1953¹ (להלן – החוק העיקרי), בשם החוק, המילים "(נישואין גירושין)" – יימחקו.
2. תיקון סעיף 9
בסעיף 9 לחוק העיקרי, האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:
"ב) בלי לגרוע מסמכויותיו של בית דין רבני על פי כל דין, הסכימו צדדים להסכם בענייני משפחה כי לבית דין רבני תהיה סמכות שיפוט בתובענה שעילתה באותו הסכם, לרבות תובענה כאמור שעניינה אכיפת ההסכם, ביטולו, שינויו, תוצאות הפרתו או פרשנותו, תהא לבית הדין הרבני סמכות שיפוט באותה תובענה."
3. הוספת סעיפים 9א ו-9ב
אחרי סעיף 9 לחוק העיקרי יבוא:

"סמכות שיפוט 9א. (א) בסעיף זה –
בהסכמה בעניין
אזרחי

"חסוי" ו"פסול דין" – כמשמעותם בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב–1962²;
"עניין אזרחי" – עניין שאינו אחד מאלה:

(1) עניין פלילי;

(2) עניין מינהלי, כהגדרתו בחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס–2000³;

¹ ס"ח התשי"ג, עמ' 165.

² ס"ח התשכ"ב, עמ' 120.

³ ס"ח התש"ס, עמ' 190.

(3) עניין אחר שבסמכותו של בית משפט לעניינים מינהלים או שבסמכותו של בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק לפי סעיפים 15(ג) ו-15(ד) לחוק יסוד השפיטה⁴;

"שליטה" – כהגדרתה בחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968.⁵

(ב) לבית דין רבני תהיה סמכות שיפוט בעניין אזרחי, או בעניין שהוא דתי במהותו ובלבד שמתקיימים שניים אלה:

(1) כל הצדדים הנוגעים בדבר הביעו בכתב את הסכמתם לכך;

(2) אחד הצדדים הנוגעים בדבר לפחות הוא יהודי; היה אחד הצדדים תאגידי – די בכך שבעל השליטה בו הוא יהודי.

(ג) פנייה לבית דין רבני לדון בעניין לפי סעיף זה, תוגש בצירוף הסכמתם בכתב של הצדדים הנוגעים בדבר; לא צורפה הסכמתו של צד הנוגע בדבר, יודיע בית הדין לאותו צד, בטופס שנקבע בתקנות, על אפשרותו להסכים לכך שבית הדין ידון בעניין; לא התקבלה הסכמתו של אותו צד לסמכות בית הדין כאמור, בתוך התקופה שנקבעה בתקנות, ימסור בית הדין הודעה על כך לצדדים הנוגעים בדבר שהביעו הסכמתם לסמכות בית הדין, ורשאי הוא לתת להם היתר בית דין על פי דין תורה להגיש את תביעתם לערכאה אזרחית.

⁴ ס"ח התשמ"ד, עמ' 78.

⁵ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

(ד) היה אחד הצדדים הנוגעים בדבר קטין, חסוי, פסול דין או נעדר, ימסור בית הדין הרבני הודעה על כך ליועץ המשפטי לממשלה, ורשאי בית הדין למנות לאותו צד אפוטרופוס לצורך מתן הסכמה לסמכות בית הדין לדון כאמור בסעיף קטן (ב) ולצורך ייצוגו לפניו.

(ה) עד לקבלת הסכמתם בכתב של כל הצדדים הנוגעים בדבר לסמכותו של בית דין רבני לדון לפי סעיף זה לא יקיים בית הדין כל דיון בעניין, אך רשאי הוא לתת היתר בית דין על פי דין תורה להגיש בקשה לסעד זמני לערכאה אזרחית.

(ו) בעניין שהובא בפני בית הדין בהתאם לסעיף זה רשאי בית הדין לדון ולפסוק לפי דין תורה, ובלבד שאם אחד מבעלי הדין היה קטין, פסול דין, נעדר או עובד בתובענה בענייני עבודה, לא יהיו זכויותיו פחותות ממה שהיו לפי החוק האזרחי.

(ז) אין בהוראות סעיף זה כדי לפגוע בהוראות סעיף 13 (ב) לחוק יחסי ממון, התשל"ג-1973⁶ ובהוראות סעיף 7 לחוק שיווי זכויות האישה, התשי"א-1951⁷.

תובענה שעילתה 9.ב. לבית דין רבני תהיה סמכות שיפוט בתובענה בהסכם שאושר או שעילתה בהסכם שאושר על ידי בית הדין או בפסק דין שניתן על ידו, לרבות תובענה כאמור שעניינה אכיפת ההסכם או פסק הדין, ביטולו, שינויו, תוצאות הפרתו או פרשנותו."

4. (א) תחולה והוראות הוראות חוק זה, יחולו גם על הליכים התלויים ועומדים ביום פרסומו של חוק זה. מעבר

⁶ ס"ח התשל"ג, עמ' 267.
⁷ ס"ח התשי"א, עמ' 248.

(ב) הוראות החוק העיקרי, כנוסחן בסעיף 3 בחוק זה, יחולו גם על הסכם להתדיין בפני בית דין רבני שמועדו קדם ליום תחילת חוק זה, ואולם בהסכם שקדם לתחילתו של חוק זה לפיו בית דין רבני ידון בעניין כלשהוא כבורר, רשאים בעלי הדין לבחור אם בית הדין ידון בעניין כבורר או שידון בעניין לפי הוראות חוק זה.

(ג) פסק בוררות שנתן בית הדין ערב תחילתו של חוק זה, יראו אותו כפסק בוררות לפי חוק בוררות, התשכ"ח-1968.⁸

(ד) החלטה או פסק דין שניתנו על ידי בית דין רבני לפני תחילת תקפו של חוק זה, ושהיו ניתנים כדין אילו אותה שעה היה חוק זה בתוקף, רואים אותם כאילו ניתנו כדין.

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת החוק לעגן בחקיקה את הנוהל הקיים על פיו בתי הדין הרבניים דנים בהסכמת הצדדים בעניינים שאינם מעמד אישי. בתי הדין הרבניים עסקו מאז ומעולם בהסכמת הצדדים בענייני ממון, דיני עבודה ובענייני הלכה. על פי חוק יסודות המשפט, התש"ס-1980, פסקי הדין של בתי הדין הרבניים הם חלק מהמשפט העברי המשמש מקור משפט חשוב בישראל ובכל תפוצות הגולה. בית המשפט העליון הכיר בצורך של ציבור נכבד בישראל ליישב סכסוכים בבתי דין הפוסקים על פי דין תורה.

בפסק הדין בבג"צ 8638/03 (מיום ח' בניסן תשס"ו) קבע בית המשפט העליון שעקרון החוקיות מחייב שסמכותו של בית הדין הרבני לדון בהסכמת בעלי דין אף שאינם ענייני נישואין וגירושין תעוגן בחקיקה. כמו כן הצעת חוק זו באה לעגן בחקיקה את הסמכות הנלווית של בתי הדין הרבניים לדון בסכסוכים שהתגלעו בקשר לפסק דין שניתן על ידם. בתי הדין הרבניים עסקו בכך תמיד וצמצום הסמכות הזו על פי פסיקת בג"צ עלולה להביא לדיונים רבים בטענת "גט מוטעה" ולריבוי ממזרים, והדבר עלול להגביר תופעות של סרבני גט ודרישות ליישם הסכמי גירושין לפני מתן גט.

הצעת חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת השש-עשרה על ידי חברת הכנסת גילה פינקלשטיין (פ/3037), על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חבר הכנסת זבולון אורלב (פ/144/17) ועל שולחן הכנסת השמונה עשרה על ידי חברי הכנסת משה גפני ואורי מקלב (פ/308/18), על ידי חבר הכנסת דוד אזולאי (פ/1150/18) ועל ידי חבר הכנסת זבולון אורלב (פ/1388/18).

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת דוד אזולאי (פ/1389/18).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ד באב התשע"ג – 31.7.13

⁸ ס"ח התשכ"ח, עמ' 184.